
Osmanlı Kültürünün Macaristan'daki Yayılışı ve Etkisi*

Prof. Dr. Géza DÁVID

*Budapeşte ELTE Üniversitesi
Filoloji Fakültesi*

Özet: Osmanlı kültürünün yayılışı ve tesirleri açısından Macaristan, Avrupa'daki öteki bölgelere göre başka özellikler göstermektedir. Bilindiği gibi, ülkemizde Osmanlı dönemi Rumeli'ye nazaran çok daha kısa bir müddet sürdü ve bu nedenle etkiler de daha az ve önemsizdi. İstanbul'dan olan uzaklık bu bakımdan aynı şekilde menfi bir unsur oldu: payitahtın taklit edilmesine buralarda daha az çaba sarf edilmiştir. Üçüncü olumsuz etken Osmanlı kültürünü yayabilen kişilerin topraklarımıza az sayıda gelmiş olmalarıdır. Bunların çoğu da, vergi toplama ve askeri harekâtlar dışında, kalelere kapandıkları için yerlilerle olan günlük münasebetleri oldukça kısıtlıydı. Bu makalede Osmanlı kültürünün mimari, edebiyat, el sanatları, zanaatlar ve yemekler üzerinde Macaristan'daki etkileri incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Macaristan, Türk kültürü, Osmanlı, Türk sanatı, mimari, edebiyat, el sanatları.

Giriş

Osmanlı kültürünün yayılışı ve tesirleri açısından Macaristan, Avrupa'daki öteki bölgelere göre başka özellikler göstermektedir. Bilindiği gibi, ülkemizde Osmanlı dönemi Rumeli'ye nazaran çok daha kısa bir müddet sürdü ve bu nedenle etkiler de daha az ve önemsizdi. İstanbul'dan olan uzaklık bu bakımdan aynı şekilde menfi bir unsur oldu: payitahtın taklit

edilmesine buralarda daha az çaba sarf edilmiştir. Üçüncü olumsuz etken Osmanlı kültürünü yayabilen kişilerin topraklarımıza az sayıda gelmiş olmalarıdır. Bunların çoğu da, vergi toplama ve askeri hareketler dışında, kalelere kapandıkları için yerlilerle olan günlük münasebetleri oldukça kısıtlıydı. Üstelik, buraya yerleşen Müslimlerin çoğu Balkan kökenli olduğundan getirdikleri bilgi, gelenek ve görenekler bir ölçüde taşralı olup öte yandan belli başlı yerel (yani Müslüman olmayan) öğeler de herhalde içermekteydi. Tabiatıyla bazı önemli istisnalar da vardır; bilhassa medrese hocaları, tekke şeyhleri ve önemli maliye mevkilerinde hizmette bulunanlar arasında imparatorluğun yüksek kültürüne vakıf olan kişilere rastlanabilir (*Gábor, 1986: 1-9; Gábor, 1988: 221-231*). Yalnız bu münevverlerin Macar halkına olan tesirini tahmin edebilmek için elimizde malumat yoktur. Şimdi kültür alanlarını teker teker ele alalım.

Mimari

Dikkati en kolay çeken kültür ürünü mimarî eserlerdir. Macaristan'daki Osmanlı mimarisi menşee açısından iki büyük guruba ayrılabilir: orijinal Osmanlı binaları ve orijinal olmayan yani daha önceki yapılardan bozulan Osmanlı binaları. Bu iki kategoriden hangisine daha fazla eserin düşmüş olduğunu tamü tamına hiç zaman tespit edemeyeceğiz, ancak, kalelerin çoğu yeniden yapılmış değildi, hatta camilerin bir kısmında da minberin eski kilisenin duvarına oyulduğu müşahede edilmektedir¹. Doğal olarak Müslüman ibadet yerleri, türbe, hamam ve kaplıcalar ekseriyetle orijinal Osmanlı yapılarıydı (Gyözö; Molnár). Bunların en güzel örneği Pécs şehrindeki Kasım Paşa camiidir²(*Géza, 1997: 53-66; Géza 2000: 41-56*). Başta idari merkezlerde inşa edilen adı geçen binalar sayesinde, çağdaş gravürlerde de görülebildiği gibi, 16'ncı ve 17'nci yüzyıllarda bir çok yerde şehir görüntüsü bir hayli değişmiş olmakla beraber, bu manzara kalıcı olamadı. Osmanlılar geriledikten sonra ilk etapta minareler kaybolup daha sonra öteki özgün yapıların çoğu da - bazen dikkatsizlikten, 19'uncu yüzyılda ise şehir planlaması nedeniyle -harabe hale gelmiştir veya kaldırılmıştır. Vurgulanması gereken nokta, Osmanlı mimarisinin Macar mimarisini sözü edilen dönemde hiç bir şekilde etkilememiş olmasıdır. Bugünlere kadar kalan binalar ise şehir ve beldelerimize enteresan bir renk katıp muhafaza edilmektedir. Ilıcaların bazıları bugün de faaliyet gösteriyor ve belirli anlamda yapıldıkları devrin banyo kültürünü devam ettirmektedirler. Osmanlı sokak dokusundan, Pécs şehrinde tepelere tır-

manan bölge -tabii evler değiştirilerek - günümüze kadar korunmuş olan tek misaldir.

Edebiyat

Bu alanda bir iki şair ve yazarımızın Osmanlı kültüründen gerçekten etkilenmiş olduğunu söyleyebiliriz. Bu bakımdan en ehemmiyetli örnek 16'ncı yüzyılın en büyük Macar şairi olan Bálint Balassi'dir. Şairin babası iki yüzlü bir kişilik olarak bilinmektedir ve hizmetlerini 1571-1577 yılları arasında bir kaç defa padişaha da teklif etmiştir (*Géza, 1997a:339-346*). Büyük bir ihtimalle oğluna Türk dilini de öğretmiştir. Bunun dışında Bálint Balassi serhatlerde dolaşan aşıklardan bazı şarkılar duymuş olmalıdır, çünkü iki Macarca yazılan şiirin hangi Osmanlı melodisine veya güftesine dayanarak söylenmesi gerektiğini açık bir şekilde belirtmiştir. Bunlardan "Bir Türk şiiri" adlı eseri "Ben seyrane gider iken" güftesi ve melodisi üzerine yapılmıştır. "Julia'yı bulduğunda onu şöyle selamladı" adlı şiiri ise "Gerekmez dünya sensüz" melodisine göre söylenmeliydi, aynı zamanda ilk satırı da bu cümlelerin tercümesidir. Daha da enteresan olanı, "Macarca'ya çevirilen birkaç Türk beyti" başlığı altında dokuz parça toplamış olmasıdır. Bildiğim kadarıyla ne demin anılan iki şarkının ne de bu beyitlerin Türkçe orijinalleri tespit edilebilmiştir (*Németh, 1952: 23-61; Németh, 1955: 175-180; Szörenyi, 706-713*).

Asıllarını bulabilirsek de bulamazsak da bu işin önemli olan mesajı şudur: belirli bir -herhalde küçük -gurup için söz konusu divan şiirleri ve onların varyantları müşterek bir servetti ve bu kişilere, kimi Türk öykülerini hatırlatabilmek için ilk satırlarını söylemek kâfi idi (*Balázs, 1997: 67-79*).

Macarca'ya çevrilen belki de en mühim Osmanlı eseri Ahmed Bican'ın Envar-ül-Aşık'ın başlıklı tasavvufî dinî-didaktik yazısıdır. Çeviri Erdel hükümdarı Gábor Bethlen'in tercüman ve kâtibi olan János Hâzi tarafından 1624 yılında hazırlanarak iki sene sonra Osmanlı toprakları dışında, Kassa şehrinde basılmıştır. Olguya bir yazısında değinen Gábor Ágoston'a göre bu dönemde dini-tasavvufi mahiyette olan başka bir eserin Müslüman olmayan bir milletin anadiline tercüme edildiğine dair bir bilgiye sahip değiliz (*Ágoston, 230*). Bu sebeple bu öncü çalışma, daha sonraki nesilleri pek fazla etkilememekle beraber dikkate şayandır.

Yukarıda anılan ozanların dışında kısaca müziğin başka yönleri üzerinde de durmamız lâzım. Osmanlı ordusunda kullanılan sazlar ve çalınan par-

çalar bazı bakımlardan yabancı olmakla beraber zamanla kimi etkileşimler meydana gelmiştir. Macarca'da Türk düdüğü denilen zurna bu tesirin en önemli örneğidir (*Balázs, 1996; Herczog: 393-412*).

El Sanatları

Halıcılık

Başta Erdel/Transilvanya'ya olmak üzere ülkemize çoğunlukla 17. yüzyılda Anadolu'dan gelen ve genelde Lüter mezhebine bağlı Protestan kiliselerine asılan halıların bir kısmı uluslararası literatürde de Transilvanyalı olarak bilinmektedir (*Végh vd., 1977*). Bu değerli Gördes, Uşak ve Ladik halılarından zamanla Budapeşte Tatbiki Sanatlar Müzesi'nde dünya çapında bile zengin bir koleksiyon meydana gelmiştir (Batari). Ancak bu cins halıların taklitlerinin yapılmasına çok daha sonra, yani Avrupa'da İran halıları moda olduktan sonra başlamıştır.

Kilimlerdeki motifler ise ülkenin güneyinde ister halk dokumalarında, ister oralarda imal edilen "Torontál halılarında" daha önceki dönemlerden itibaren yansıtılmaktadır (*Gervers, 1982; Gereelyes, 1993: 78-85*).

Silahlar

Müzelerimizde bulunan tüfek, topuz ve kılıç cinsleri arasında ister şekil, ister süsleme motifleri bakımından Osmanlı türdeşlerine şaşırtıcı ölçüde benzeyenler vardır. Bunların büyük bir çoğunluğu Osmanlı kontrolü altındaki bölgelerden çıkmamakla birlikte, onların, temsil ettikleri kültürden ilham aldıkları kuşkusuzdur (*Gereelyes, 1990-1992: 181-191; Kovács: 147-154*).

Çanak-çömlekçilik

Yine kısıtlı olmakla beraber, süsleme motiflerinin bazılarını Macaristan'daki halk sanatçılarının kullanmış olduklarını görüyoruz. Konuyu benden daha iyi bilenler arasında, bu motiflerin gerçekten Osmanlı-Türk tesirini gösterip göstermedikleri veya Balkanlar'ın batı muntikalarında (ben ilave edeyim: belki de yine bazı Osmanlı motif ve teknikleri de kullanılarak) inkişaf eden çanak-çömlekçiliğinin Osmanlıların vasıtasıyla bize ulaştırılıp ulaştırılmadığı bakımından münakaşalar vardır (*Fekete, 1944; Fehér, 1964: 90-105; Gerö; Kovács: 30-31*). Ancak, Osmanlıların gerilemesinden sonra, bu tür çanak-çömleklerin devam ettirilmesini Macaristan'da yerleşen Sırpların sağlamış oldukları kesindir. Bu tür parçaların misalleri Buda'nın eski Osmanlı debbağ-hanesinde (tabakhanesinde) yapılan hafriyat sırasında ortaya çıkmıştır (*Gereelyes, 1985: 223-247*).

Çini

Osmanlı çinilerinden başta Erdel prenslerinin siparişi üzerine 17'nci yüzyılda belirli miktarda mal gelmiştir. Bunlardan György Rakóczi I tarafından Macaristan toprağında bulunan Sárospatak kalesi için getirtilen özel motifli çinilerin kalıntıları en güzel ve en iyi bilinen numunelerdir (*Gervers- Molnár: 356-368*).

Nakış ve el işlemleri

Bu konularla ilgili olarak da iki gruptan söz edilebilir. Osmanlı sarayı nakışlarından özellikle "Esterházy hazinesi" diye bilinen koleksiyonda güzel örnekler vardır. Çeşitli vesilelerle bu önemli asilzade ailesinin eline geçen çadır, taht ve başka eşyalar daha sonra Tatbikî Sanatlar Müzesine intikal etmiştir (*Detari, 1975: 473-549; Detari, 1979: 17-39; Pásztor; 83-99*). Başka -belki de ticarî-kanallarla gelen kemha ve çatma kumaşlarından daha sonra yapılan ve papazların ibadette giydikleri üstlükler (ayin cüppeleri) (*Nagy, 1994*) pek çok insanın gözleri önüne serilip estetik zevklerini etkileyebilmiştir.

Bunun dışında el işlemlerinin daha basit türleri ya kimi Calvin mezhebine bağlı Protestan kiliselerinde süs örtüsü gibi kullanılmıştır ya da motifleri esas alınarak bazı bölgelerde taklit edilmiştir (*Palotay, 1940; Gervers, 1982*). Esas anlamı "Türk kadını" veya "el işlemlerini yapan Türk kadını", türetilen manası ise "bir çeşit ince, beyaz bez" olan 'bula' kelimesi, bir iki halk ağzımızda ikinci manasında kullanılmak suretiyle son zamanlara kadar yaşamaktaydı, bu da bırakılan tesirin göstergesidir (*Kakuk, 1973: 81-82; Kakuk, 1977: 18-20; Gerehlyes, 1993: 79*).

Zanaat

Kültür kelimesinin geniş anlamını göz önünde tutarak dördüncü madde olarak zanaatın bir iki alanını kısaca gözden geçirmeyi de uygun buldum (*Bobrovszky, 1980*).

a. Bunlardan giyim-kuşam mevzuunda ayakkabılardan bahsetmek gerekmektedir. Çizme'nin Osmanlılardan bize geldiğini ilk defa duyduğum zaman, bunun doğru bir tespit olduğuna pek inanmak istemedim. Zira ben, *csizma* biçiminde telaffuz ettiğimiz bu ayak- kabı türüne tamamıyla Macarları simgeleyen bir nesne gibi bakmıştım. Doğrusu, kaynaklarda kelime ilk defa 1492'de, yani Osmanlı fetihlerinden evvel karşımıza çıkıyor, ancak bu, işin esasını değiştirmiyor: hem adı, hem cinsi Türk'tür (*Gabor-*

jan, 543-574; Kakuk, 1977: 66-67). Bu inkâr edilemez. Bir noktaya yine de temas etmek lâzım. Çizmeye dilimizde neden *csizma* dendiğini izah etmeye kalktığımız zaman, kelimenin İslavlar vasıtasıyla aktarıldığı anlaşılıyor. Türkçe'deki kelime sonunda bulunan *-e'*lerin yerine Güney İslav dillerinde umumiyetle *-a* denildi ve bu hadise Macarca'da da aksettirilmiştir. Benzer misaller: *deli -dalia*, *kile -kila*. Aynı şekilde kelime sonundaki *-i'ler* Güney İslav bölgelerde *-iya* ekini almıştı. Mesela çizmeci *-çizmeciya*. Bu kelimenin Macarca'da *csizmadia* formunda söylendiği yine vasıta olarak İslavların rol oynadıklarını göstermektedir (Kakuk, 1973: 535-537, 110). Yanlış anlaşılmasın: bu etki Osmanlı etkisidir, yalnız yayanları arasında Balkanlar'dan gelenler çoğunluktaydı.

İkinci Osmanlılardan gelen ayakkabı cinsi pabuçtur. İşin biraz tuhaf tarafı, bu kelimenin eski manası Macarca'da muhafaza edilirken Türkçe'de daha sonra değişikliğe uğramıştır. Şöyle ki bizde *papucs* hâlâ terlik anlamında kullanılmaktadır (Kakuk, 1977: 71-72).

Öteki giysilerden şekli belki değişen, ancak adı unutulmayan iki üstlük, dolaman (Macarca: *dolmany*) ve zubun/zibin (Macarca: *zubbony*), hepimizin bildiği cep (*zseb*) ve meşhur Macar husarlarının 1763'e kadar baş örtüsü olan kalpak (*kalpag*) zikredilebilir (Kakuk, 1977: 51-53, 58-59, 59-61, 55-57).

b. Her zaman üstün kaliteli Türk dericiliğinin bir iki mamul ve terimi Osmanlı dönemini müteakiben de devam etmiştir. Bulgarı deri çeşidinin karşılığı olan *bagaria* ile sahtiyanın Macarcası olan *szattyán*'ın dışında çiriş (tutkal) -dilimizde *csiriz* -bu alandaki tesirin en belirgin örneklerindedir (Kakuk, 1977: 61-63, 72-73, 65-66). Buna karşın bakırcılığın ancak hafriyatta çıkan numunelerini görüyoruz, taklitleri yoktur (Gaal, 163-185).

Yemek Kültürü

Mimari, edebiyat, el sanatları ve zanaatlardan sonra beşinci konu olarak yemek kültürü üzerinde durulabilir. Genelde diyebiliriz ki Balkanlar'a nazaran ülkemizde bu alandaki tesir de oldukça küçüktür. Buna rağmen bir iki yemek ve içki son derece popüler oldu. Bunların başında kahve geliyor. Şarapçılıkta kırmızı şarap veren üzüm cinsleri, kuru üzüm ve pekmez yaygınlaşıyor (Andrásfalvy, 1957: 49-70; Andrásfalvy, 1961; Feyér, 71-80). Ülkemize Osmanlı döneminde gelen başka bir keyif verici bitkinin

ürünü olan tütün Macarca'da *dohany* biçiminde bilinmektedir. Türkçe'den bugüne kadar kaybolan bu kelimenin aslı Arapça ve Farsça'dır. Uyuşturuculardan maslık veya maslak bitkisi topraklarımızda 16'ncı yüzyıldan beri belgelenebilmektedir. (Bugün *maszlag* daha çok "aldatıcı laf" anlamında kullanılıyor.)

Daha sağlıklı nebatlardan kayısı 17'nci asrın ilk yarısından itibaren, bir armut cinsi olan *karmany/kaiman* (yani Karaman) armudu biraz daha sonra ilk defa anılmaktadır (*Kakuk, 1977: 26-28*).

Bir kaç bitki, baharat ve çiçek cinsi yine Osmanlı döneminde ülkemize getirilmiştir, ancak adları dilimize aktarılmadı. Bunları tesmiye etmek için bir Macar kelimesi önüne "Türk" sıfatı eklenmiştir. Böylelikle mısır kimi bölgelerde Türk buğdayı, bir çeşit bezelye (belki nohut) Türk bezelyesi, bir çeşit fındık Türk fındığı şeklinde adlandırılmıştır.

Yiyeceklerden yufka türü hamur işi, pide, tarhana ve dolmalar en başta gelen bize aktarılan çeşitlerdir, ayrıca yemeklerle alâkalı, tepsi ile bakraç ve içkilerle ilgili, manası biraz değişmiş olan ibrik ile fincan bugün de kullanılmaktadır (*Kakuk, 1977: 77-103*).

Dildeki tesir tabiatıyla kültürdeki etkiyi de aksettiriyor. Özellikle Zsuzsa Kakuk'un yukarıda iktibas edilen çalışmalarından anlaşılıyor ki 16-17'nci yüzyılın Macarcasında geçici bir dönem için yüzlerce terim ve kelime yerleşmekle birlikte Osmanlı devri bittikten sonra başta askeri, idari ve benzer terimler olmak üzere bunların çoğu unutuldu bir kısmı ise yalnızca halk ağızlarında devam edebilmiştir. Kesinlikle Osmanlı döneminde Macarca'ya aktarılan ve hâlâ herkesin ortak malı olan kelimelerin sayısı bir-iki düzineyi pek aşmıyor.

Açıklamalar

* Gazi Üniversitesi tarafından düzenlenen "Uluslar Arası Osmanlı Kültürünün Başka Kültürlere Etkileri Sempozyumu"nda tebliğ olarak sunulmuştur.

1 Mesela, Peşte'nin en eski kilisesinde, üzerinde Allah'ın adı yeniden yazılan şekliyle beraber bu türden bir mihrap hâlâ mevcuttur.

2 Hayatı hakkında bkz. Géza Dávid, Kaszim vojvoda, beg es pasa. 1-11. *Keletkutató* 1995/2 [1997] , S3-66, 1996/1 [2000] , 41-56

Kaynaklar

- ÁGOSTON, Gábor (1986), "16-17. asırlarda Macaristan'daki Osmanlı Aydınları", Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi. *Tebliğler III. Türk Tarihi. I.*, İstanbul.
- ÁGOSTON, Gábor (1988), "16-17. Asırlarda Macaristan'da Tasavvuf ve Mevlevilik." *I. Milletlerarası Mevlâna Kongresi. First International Mevlâna Congress, Konya.*
- ANDRÁSFALVY, Bertalan (1957), "A vörösbor Magyarországon. Szölmüvelésünk balkáni kapcsolatai." *Néprajzi Értesítő XXXIX.*
- ANDRÁSFALVY, Bertalan (1961), *Pekmez. Adatok törökkori szölkültüránk ismeretéhez.* Pécs.
- BATÁRI, Ferenc (1994), *Ottoman-Turkish Carpets.* Budapest-Keszthely.
- BOBROVSZKY, Ida (1980), *A XVII. századi mezővárosok iparművészete.* Budapest.
- DÁVID, Géza (1997), "Kászim vojvoda, bég és pasa. I. *Keletkutatás 1995/2.*
- DÁVID, Géza (2000), "Kászim vojvoda, bég és pasa. II. *Keletkutatás 1996/1.*
- DÁVID, Géza (1997), "János Balassi and His Turkish Connections." *Acta Orientalia Hungarica XLVIII (1995).*
- DETARI, Héjjné Angéla (1975), "A fraknoi Esterházy kincstár a források tükrében". *Magyarországi reneszánsz és barokk.* Yay. Géza Galavics. Budapest.
- DETARI, Héjjné Angéla (1979), "Az Esterházy gyűjtemény." *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei.* Yay. Pál Miklós. Budapest.
- FEHÉR, Géza (1964), "Les problèmes de la poterie turque en Hongrie aux XVIe et XVIIe siècles." *Rocznik Orientalistyczny 28.*
- FEKETE, Lajos (1944), *Budapest a törökkorban.* (Budapest története III) Budapest.
- FEYÉR, Piroska (1981), *A szöles bortermelés Magyarországon (1848-ig).* Budapest.
- GAÁL, Attila (1983), "A szekszárdi múzeum hódoltság kori rézedényei." *Coomunicationes Archaeologicae Hungaricae.*
- GÁBORJÁN, Alice (1957), "A szolnoki hódoltságkori ásatási lábbelianyag magyar viselettörténeti vonatkozásai." *Ethnográfia LXVIII.*

- GERELYES, Ibolya (1993), "The Influence of Ottoman-Turkish Art in Hungary. II. The Spread and Use of Turkish Textiles on the Basis of the 16th-17th Century Probate Inventories." *Acta Historiae Artium Academiae Scientiarum Hungaricae* 36.
- GERELYES, Ibolya (1990-1992), "The Influence of Ottoman-Turkish Art in Hungary. I. The Spread and Use of Turkish Ornamental Weapons on the Basis of the 16th-17th Century Probate Inventories." *Acta Historiae Artium Academiae Scientiarum Hungaricae* 35.
- GERELYES, Ibolya (1985), "Adatok a tabáni török díszkerámia keltezéséhez és etnikai hátteréhez." *Folia Archaeologica* XXXVI. (Íngilizce özet: Data on the chronology and ethnic background of decorated Turkish ceramics found in the Taban (Buda) 247).
- GERELYES (1993), The Spread and Use of Turkish Textiles.
- GERÖ, Gyözö (1978), "Türkische Keramik in Ungarn. Einheimische und importierte Waren." *Fifth International Congress of Turkish Art*. Ed. by Géza Fehér. Budapest.
- GERVERS, Veronika (1982), "The Influence of Ottoman Turkish Textiles and Costume in Eastern Europe with particular reference to Hungary. (History, Technology, and Art Monograph 4) Toronto.
- GERVERS-MOLNÁR, Veronika, (1978), "Turkish Tiles of the 17th Century and Their Export." *Fifth International Congress of Turkish Art*. Ed. by Géza Fehér. Budapest.
- GYÖZÖ, Gerö (1980), "Az oszmán-török építészet Magyarországon. (Dzsámik, türbék, firdök.) (Művészettörténeti füzetek 12. Yay. Nóra Aradi), Budapest.
- HERCZOG, Johann (1998), "Influssi turchi nella musica ungherese." *I turchi, il Mediterraneo e l'Europa*. A cura di Giovanna Motta. Milano.
- KAKUK, Suzanne (1973), "Recherches sur l'histoire de la langue osmanlie des XVIe et XVIIe siècles. Les éléments osmanlis de la langues hongroise." (Bibliotheca Orientalis Hungarica, XIX) Budapest.
- KAKUK, Suzanne (1977), "Cultural Words from the Turkish Occupation of Hungary." (Studia Turco-Hungarica, IV) Budapest.
- KOVÁCS, Tibor S. (1995), "Egy "portai forma" szablya a Magyar Nemzeti Múzeum fegyvertárában. Keletkutatás 1995 tavasz, (Íngilizce özet: A "Porte-form" sabre in the armoury of the Hungarian National Museum. 150-151).

- KOCÁCS, Gyöngyi (1984) "Török kerámia Szolnokon." *Szolnok Megyei Múzeumi Adattár* 30-31.
- MOLNÁR, József (1973), *Macaristan'daki Türk anıtları*, Ankara.
- NÉMETH, J. [Gyula] (1952), "Die Türkischen Texte des Valentin Balassa." *Acta Orientalia Hungarica* II.
- NÉMETH, J. [Gyula] (1955), "Türkische Balassa-Texte in Karagöz-Spielen." *Acta Orientalia Hungarica* V.
- NAGY (1994), *Szülejman szultán es kora. Kanunî Sultan Süleyman ve Çağı*. Budapest, 234, No. 98; 235. No. 100.
- PÁSZTOR, Emese (1999), "Die osmanische-türkischen Objekte in der Esterházy Schatzkammer." *Von Bildern und anderen Schätzen. Die Sammlungen der Fürsten Esterházy*. Yay. Gerda Mraz, Géza Galavics. Wien - Köln - Weimar.
- PALOTAY, Gertrúd (1940), *Oszmán-török elemek a magyar hímzésben. Les éléments turs-ottomans des broderies hongroises*. Budapest.
- SUDÁR, Balász (1997), "Egy Balassi-vers török háttere." *Keletkutatás* 1995/2.
- SUDÁR, Balász - CSÖRSZ, István Rumen (1996), "Trombita, rézdob, tárogató..." *A török hadizene és Magyarország*. Enying
- SZÖRÉNYI, László (1976), "Valahány török bejt". Balassi és az iszlám misztikája. *Irodalomtörténeti Közlemények*.
- VÉGH, Gyula and KAROLY, Layer (1977), *Turkish Rugs in Transylvania*. Ed. by Marino and Clara Dall'Oglio. Fishguard, Wales.

The Spread and Influence of Ottoman Culture in Hungary

Prof. Dr. Géza DÁVID

Budapest ELTE University

Faculty of Philology

Abstract: Hungary has special features in comparison with other regions of Europe from the point of view of the spread and influence of Ottoman culture. As it is known the period of Ottoman empire lasted much more shortly than the period of the Byzantine empire and that's why its influence was more short-term and insignificant. Geographical remoteness from Istanbul has served also as a negative element as there were few efforts for copying the capital and the throne. The third negative factor is that the number of people – the bearers of the Ottoman culture - which have arrived to us was very little. Because they generally did not leave the fortresses, except for taxation and military actions, daily mutual relations with local population were very limited. In this article influences of Ottoman culture on architecture, applied arts, crafts and cookery of Hungarians are researched.

Key Words: Hungary, Turkish culture, Ottoman Turks, Turkish art, architecture, literature, handicrafts

---

Распространение Османской Культуры в Венгрии и Следы Её Влияния

Проф. д-р Геза Давид
Будапештский университет ЭЛТЭ
Филологический факультет

Резюме: Венгрия имеет особые особенности по сравнению с другими регионами Европы с точки зрения распространения и влияния Османской культуры. Как известно, период Османской империи длился существенно короче, чем период Византийской империи и с связи с этим ее влияние было более краткосрочным и несущественным. Географическая отдаленность от Стамбула послужила также негативным элементом с точки зрения того, что здесь не принимались особые усилия для копирования столицы и престола. Третий негативный фактор – это то, что прибывших к нам носителей османской культуры было очень мало. Вследствие того, что они в основном, за исключением сбора налогов и военных действий, не выходили из своих крепостей, повседневные взаимоотношения с местным населением были очень ограниченными. В данной статье исследуется влияние османской культуры на архитектуру, прикладные искусства, ремесла и кулинарию венгров.

Ключевые слова: Венгрия, Турецкая Культура, Османы, Турецкое Искусство, Архитектура, Литература, Прикладные Искусства